

MIĘDZYNARODOWY DZIEŃ JEŻA.

10 listopada obchodzimy Międzynarodowy Dzień Jeża. I choć w listopadzie większość z nich zapada już w sen zimowy, to dobra okazja, by poznać kilka informacji na temat tych leśnych żyjątek.

Jeże pojawiły się na naszej planecie już ponad 60 milionów lat temu! Średnio żyją od 2-5 lat, choć zdarza się, że niektóre osobniki potrafią przeżyć nawet 10 lat. Są to małe, naziemne ssaki, które żerują głównie w nocy. Charakterystyczną cechą jeża jest kolczasty grzbiet. Kolce te są prążkowane naprzemiennie w kolorach białym i czarnym. Jeż ma ich na ciele około pięciu tysięcy. U młodych zaraz po urodzeniu są one miękkie, mają biały kolor i ukryte są pod skórą. Są to przekształcone włosy, złożone z tej samej substancji co włosy i paznokcie ludzkie -

z białka zwanego keratyną. Wyrastają one w podobny sposób, bo z cebulek, mają 2-3 cm długości i około 2 mm średnicy. Kolce są u dołu delikatne i elastyczne. Pozwala to jeżowi poruszać nimi, ustawiać je na sztorc lub składać. Stanowią znakomitą obronę przed wrogiem, gdyż przestraszony jeż zwija się w kulkę najeżoną kolcami. Silny podskórny mięsień okrężny umożliwia mu zwijanie się i pionowe ustawienie kolców, co w znacznym stopniu zabezpiecza go przed naturalnymi wrogami. Jeż posiada wydłużony pysk zaopatrzony w ostre zęby, za pomocą których radzi sobie nie tylko z dżdżownicami, ale również zagryza węże. Oczy ma małe i wypukłe, natomiast część twarzowa w kształcie stożka zakończona jest zawsze wilgotnym nosem stanowiącym narząd dotyku. Jeże bardzo chętnie zamieszkują w ogrodzie, także tym zagospodarowanym, jeśli tylko prowadzony on jest zgodnie z zasadami ekologii. Muszą się tam znaleźć dzikie zakątki, a przede wszystkim właściciel nie może nadużywać chemicznych środków ochrony roślin, które są śmiertelnym niebezpieczeństwem dla jeży, zwłaszcza młodych, kilkumiesięcznych. Pestycydy i nawozy to przyczyna niemal jednej czwartej zgonów tych zwierząt. Jeż lubi się ukryć w jeżynowym gąszczu, unika natomiast suchych lasów sosnowych, a także miejsc nadmiernie wilgotnych i bagnistych. Wybiera obszary o charakterze parkowym, umiarkowanie wilgotne, bujnie zakrzewione, z gęstym zielonym runem. Drzewa i krzewy liściaste są dla niego bardzo ważne, bo swojego pokarmu szuka w ściółce z opadłych liści, z których buduje również gniazdo. W bujnie zarośniętych miejscach czuje się bezpiecznie. Kto chce utrzymać jeża w ogrodzie, zrobi najlepiej, jeżeli zostawi mu kąt, gdzie będzie mniej intensywnie gospodarować. Powinny tam rosnąć rozmaite mniej użyteczne rośliny tworzące zwarty busz, a trawy nie powinno się wykaszować. Mogą leżeć ścięte gałęzie, może być magazynowany kompost. Pożądany jest zbiornik wodny, bo jeże umieją pływać i nie gardzą kąpielą, a brzegi stawu zwykle obfitują w owady i dżdżownice. Pożywienie jeża stanowią owady, ślimaki i małe gryzonie, dlatego ten pożyteczny zwierzak powoduje zmniejszenie się ilości szkodników. Nie jest prawdą, że noszą na swoich kolcach jabłka i inne owoce, bo są one mięsożerne. Zwyczaj poszukiwania pokarmu przy drogach bywa dla jeża często zgubny. Dzieje się tak dlatego, że zaskoczony przez nadjeżdżające auto nie ucieka, ale zwija się w kulkę, strosząc kolce. Taka postawa działa w przypadku ataku innych zwierząt takich jak: lisa, borsuka, jenota czy kota, nie jest jednak skuteczną strategią obrony przed pędzącym pojazdem.

W Polsce występują dwa gatunki jeży: europejski, zwany także zachodnim (*Erinaceus europeus*) i wschodni (*Erinaceus roumanicus*), który ma białą plamę na piersi. Na zachodzie naszego kraju przebiega granica zasięgu tych blisko spokrewnionych gatunków, ale są i takie miejsca, gdzie występują one razem. Już w środku lata jeże traktują swoje organizmy jak spiżarnie i objadają się bez umiaru, gromadząc tłuszcz. Jesienią jeż potrafi ważyć ponad kilogram, a gdy się obudzi wiosną - zaledwie 300 g. Do snu przygotowuje sobie gniazdo z liści i traw umocowane patykami. Najpierw gromadzi stertę liści, wciska je w gąszcz, a potem wygniata w nich niszę.

Jeż zapada w sen zimowy. Długość jego trwania zależy od klimatu. W Polsce wynosi on około pół roku. Zimą jeże hibernują, dzieje się tak dlatego, że ich pokarm, np. ślimaki i larwy, jest wtedy niedostępny. Funkcje życiowe jeży wówczas zostają ograniczone do minimum. Zapasy zgromadzone

w organizmie mają za zadanie pozwolić im przetrwać zimę. Zbyt wczesne przebudzenie jest dla jeża niebezpieczne, gdyż nie znajdzie on wtedy pożywienia. Jeśli chcemy mieć w ogrodzie jeża, zbudujmy dla niego domek i ustawmy w najrzadziej uczęszczanej części ogrodu, najlepiej blisko sterty chrustu i gałęzi. Skrzynkę dobrze jest umieścić wśród gęstych krzewów, w stosie gałęzi zostawionych na zimę, w grubej ściółce z liści. W naturze zimowe legowiska jeży zapewniają im nawet przy tęgim mrozie temperaturę powyżej 0°C. Nie przesadzajmy też z porządkami, a już na pewno zrezygnujmy z wypalania traw, przy koszeniu zaś zachowujmy szczególną ostrożność. Latem, zwłaszcza w upały, warto też wystawiać jeżom wodę do picia. W Polsce jeże objęte są ścisłą ochroną gatunkową!!!